

بسمه تعالی

مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان سمنان

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان سمنان
معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه
مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت

برنامه راهبردی مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت (98 - 1395)

فروردین ماه 1395

مقدمه

عوامل اجتماعی موثر سلامت (Social Determinants of Health, SDH) نظیر وضعیت تغذیه، محیط زیست، محیط کار، فقر، سطح سواد، طبقه اجتماعی، مسکن، آب، جنسیت، بیکاری، فشارهای روانی، میزان درآمد، حمایت اجتماعی، آموزش و ... از مهم ترین عوامل تعیین کننده سلامت هستند که بسیار بیشتر از عواملی مانند عوامل بیولوژیکی باعث ابتلا به بیماری می شوند و در سلامت انسان نقش کلیدی دارند که اگر نادیده گرفته شوند رسیدن به اهداف سلامتی و برقراری عدالت در سلامت را غیرممکن می سازند. این عوامل، موجب بیش از 50 درصد ناخوشی ها، بیماری ها و مرگ و میر در جهان هستند.

بر اساس شواهد موجود، عمده بی عدالتی های سلامتی نیز حاصل آثار و تبعات غیر متقارن این عوامل اجتماعی بر سلامت مردم می باشد. دنیایی که در آن نابرابری های عمیق در سلامت وجود داشته باشد، دنیای انسانی و مطلوبی نیست که جوامع به دنبال آن باشند. شواهد، حاکی از تأثیر بسیار شگرف تعیین کننده های اجتماعی در ایجاد بیماری ها است و برای دستیابی به جامعه ای عادلانه تر و انسانی تر و کاهش شکاف نابرابری های سلامتی، باید تاثیر مولفه های اجتماعی سلامت را به عنوان اقدامی کلیدی در نظر گرفت. مطالعه و بررسی هر یک از این عوامل و پی بردن به روابط ساختاری میان آن ها از اهداف مورد تاکید و نوین سازمان جهانی بهداشت است. در خلال دهه گذشته اطلاعات علمی مربوط به عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت به طرز چشمگیری پیشرفت کرده است و امروزه شرایط سیاسی برای اقدام بیش از گذشته فراهم شده است. این فرصت بسیار مهم تر از آن است که با سهل انگاری از دست برود. برای نیل به این اهداف به مدیریتی نیاز است که بر دانش های مرتبط احاطه داشته، در عین حال از نگرش اخلاقی و هشیاری سیاسی لازم نیز برخوردار باشد. از همین رو است که کمیسیون عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت در سازمان های جهانی بهداشت تاسیس شده است.

درک علمی در مورد عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت در دهه های اخیر پیشرفت های سریعی داشته است و در بسیاری از کشورها این شواهد علمی به هدف تدوین راهکارهای سیاستگذاری عمومی جدید مورد استفاده واقع شده است. جمهوری اسلامی ایران، به عنوان یکی از کشورهای پیشرو در زمینه مبارزه با آثار مخرب این عوامل از سال 1385، همزمان با شروع به کار کمیسیون عوامل اجتماعی موثر بر سلامت در سازمان جهانی بهداشت، اقدام به تاسیس دبیرخانه عوامل اجتماعی موثر بر سلامت در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نموده است. مرکز تحقیقات SDH دانشگاه علوم پزشکی سمنان بر خود لازم می داند تا با شناخت دقیق عوامل اجتماعی موثر بر سلامت در استان، شواهد علمی لازم در برنامه ریزی های خرد و کلان استانی را فراهم نماید تا از این طریق، اثرات نامطلوب آنها بر سلامت و نابرابری های سلامت به حداقل رسانده شود. بدیهی است اجرای برنامه های مذکور باید با مشارکت سازمان های دولتی و غیر دولتی و مردم بوده و تعهد سیاسی کل نظام حکومتی در استان برای پیاده سازی آنها وجود داشته باشد.

چشم انداز (Vision)

مرکز تحقیقات SDH دانشگاه علوم پزشکی سمنان از طریق تاثیر در سیاست گذاری، تصمیم سازی و ارزشیابی برنامه های سلامت، به دنبال ترسیم محیطی است که احاد افراد آن سواى جنسیت، نژاد، قومیت، طبقه اجتماعی فرصت های عادلانه ای برای برخورداری از سلامت داشته باشند. این امر محقق نمی گردد مگر این که سلامت به عنوان هدف عالی مسئولین ذیربط منطقه قرار گیرد و نیز کلیه سازمان های دولتی و غیر دولتی با مشارکتی آگاهانه در جهت تامین، حفظ و ارتقای سلامت به معنای عام آن تلاش نمایند.

رسالت (Mission)

مرکز تحقیقات SDH دانشگاه علوم پزشکی سمنان به عنوان یک مرکز پژوهشی و دیده بانی سلامت بر خود لازم می داند تا با شناخت دقیق عوامل اجتماعی موثر بر سلامت در استان، شواهد علمی لازم در برنامه ریزی های خرد و کلان استانی را فراهم نماید تا از این طریق، اثرات نامطلوب آنها بر سلامت و نابرابری های سلامت به حداقل رسانده شود.

ارزش ها (Values)

- 1) حرکت در راستای برنامه های بالادستی در وصول به ارتقاء عدالت در برخورداری از سلامت
 - 2) پای بندی به ارزش های اسلامی، ملی و منطقه ای
 - 3) جلب مشارکت فعالانه مردم و کارشناسان سازمان ها
 - 4) جلب مشارکت حداکثری سیاست گذاران و تصمیم گیرندگان استان
 - 5) ارزش نهادن بر فعالیت ها و همکاری های بین بخشی و برون بخشی
 - 6) رعایت اصول اخلاق در پژوهش و حفظ کرامت انسانی
-

تحلیل وضعیت (Situation Analysis)

تجزیه و تحلیل عوامل داخلی

الف) قوت ها (Strengths)

ردیف	قوت ها
1	پروژه کوتاه تصویب طرح تحقیقاتی
2	دامنه وسیع کاری مرکز
3	رویکرد مثبت دانشگاه به انجام مطالعات حوزه سلامت
4	رویکرد مثبت حوزه تحقیقات و فناوری دانشگاه در اخذ موافقت قطعی برای مرکز
5	پرداخت حق انتشار (تشویقی) مقالات از طرف معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه

ب) ضعف ها (Weaknesses)

ردیف	ضعف ها
1	حجم کاری بالای آموزشی اعضای مرکز
2	کمبود پژوهشگران مجرب مرتبط حوزه SDH
3	کمبود کارشناسان خبره پژوهشی
4	عدم اختصاص به موقع بودجه های طرح های تحقیقاتی
5	نداشتن ساختار تشکیلاتی مصوب و ردیف بودجه مستقل
6	تسلط ناکافی اعضای مرکز در زبان انگلیسی جهت تحریر مقالات
7	آشنایی ناکافی پژوهشگران به عوامل اجتماعی موثر بر سلامت

تجزیه و تحلیل عوامل خارجی

الف) فرصت ها (Opportunities)

ردیف	فرصت ها
1	امکان استفاده از بودجه پژوهشی سایر سازمان ها
2	امکان استفاده از پژوهشگران سایر سازمان ها و دانشگاه ها در اجرای پژوهش
3	رویکرد مثبت و حمایتی شورای سیاستگذاری سلامت کشور از مرکز SDH به عنوان دیده بان سلامت در کارگروه سلامت و امنیت غذایی (ساغ)
4	وجود آزمایشگاه جامع تحقیقاتی در دانشگاه

ب) تهدیدها (Threats)

ردیف	تهدید ها
1	نهادینه نبودن فرهنگ پژوهش در جامعه و در برنامه ریزی های منطقه ای
2	نامشخص بودن نقش مرکز SDH به عنوان دیده بان سلامت در کارگروه ساغ استان
3	آشنایی کم با پژوهش در سایر سازمان ها که منجر به همکاری ضعیف بین بخشی می شود.
4	مشخص نبودن برخی از شاخص های SDH در استان
5	در دسترس قرار ندادن داده های موجود در برخی سازمان ها
6	در دسترس نبودن اولویت های پژوهشی حوزه SDH (استخراج شده براساس اصول علمی) در استان
7	عدم تمایل سایر سازمان ها در اختصاص بودجه به مرکز در انجام پژوهش
8	وسعت و گوناگونی عوامل اجتماعی موثر بر سلامت

اهداف راهبردی

- G1** : نهادینه کردن جایگاه مرکز در کارگروه سلامت و امنیت غذایی (ساغ)
- G2** : حمایت طلبی و جذب منابع مالی و انسانی
- G3** : طراحی ساختار مرکز بر اساس مأموریت‌های محوله و پیگیری اخذ موافقت قطعی مرکز از شورای گسترش
- G4** : توسعه کمی و کیفی تحقیقات مرتبط با حوزه SDH

اهداف اختصاصی (Objectives)

- G1** : نهادینه کردن جایگاه مرکز در کارگروه سلامت و امنیت غذایی (ساغ)
 - G101** پیگیری در عضویت یک نفر از اعضاء مرکز در کارگروه ساغ تا پایان شهریور 1395
 - G102** حضور نماینده مرکز در کارگروه ساغ و تبیین نقش مرکز به عنوان بازوی پژوهشی کارگروه و دیده بان سلامت تا پایان سال 1395
- G2** : حمایت طلبی و جذب منابع مالی و انسانی
 - G201** : انعقاد حداقل یک تفاهم نامه در زمینه انجام پژوهش های حوزه SDH مشترک با سایر سازمان در سال
 - G202** : جلب همکاری حداقل یک پژوهشگر از سایر سازمان ها در انجام پژوهش مشترک در حوزه SDH در سال

G3: طراحی و تصویب ساختار مرکز بر اساس مأموریت‌های محوله و پیگیری اخذ موافقت قطعی مرکز از شورای گسترش

G3O1: آماده سازی و ارسال مدارک لازم برای تصویب موافقت قطعی مرکز به معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت تا پایان سال 95

G3O2: طراحی ساختار مرکز بر اساس مأموریت‌های محوله با همکاری کارشناسان معاونت توسعه تا پایان سال 96

G4 : توسعه کمی و کیفی تحقیقات مرتبط با حوزه SDH

G4O1: استخراج اولویت های پژوهشی SDH با مشارکت کار گروه ساغ در پایان هر سال

G4O2 : افزایش 20 درصدی سالانه طرح های تحقیقاتی براساس اولویت های پژوهشی

G4O3 : افزایش 20 درصدی سالانه مقالات پژوهشی در مجلات ایندکس شده در اسکوپوس یا بالاتر (بر مبنای تعریف معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع)

G4O4 : به کار بست رساندن (استفاده از نتایج تحقیق در تصمیم سازی های استانی یا انجام مداخلات به منظور بهبود وضعیت) سالانه نتایج حداقل یک پژوهش حوزه SDH از انتهای سال 97

راه کارهای اجرایی جهت نیل به اهداف اختصاصی

G1O1 پیگیری در عضویت یک نفر از اعضاء مرکز در کارگروه ساغ تا پایان شهریور 1395

G1O1A1: مطرح کردن موضوع عضویت یکی از اعضای مرکز در کارگروه ساغ در شورای پژوهشی مرکز و مشخص نمودن نماینده مرکز تا آخر فروردین 95

G1O1A2: معرفی فرد منتخب به عنوان نماینده مرکز SDH در کارگروه ساغ به ریاست دانشگاه در اردیبهشت سال 95

G1O1A3: پیگیری صدور حکم عضویت در کارگروه ساغ برای نماینده مرکز تا پایان شهریور 95

G1O2: شرکت نماینده مرکز در کارگروه ساغ و تبیین نقش مرکز به عنوان بازوی پژوهشی کارگروه و دیده بان سلامت تا پایان سال 1395

G1O2A1: شرکت نماینده مرکز SDH در جلسه کارگروه ساغ و معرفی پتانسیل مرکز تا پایان سال 1395

G1O2A2: تبیین سیاست های وزارت بهداشت در زمینه نقش مرکز به عنوان پشتیبان پژوهشی کارگروه ساغ توسط نماینده مرکز در جلسه فوق

G1O2A3: تاکید نماینده مرکز در جلسه فوق بر لزوم همکاری بین سازمان ها با مرکز SDH در انجام تحقیقات مبتنی بر شواهد و لزوم در اختیار گذاشتن اطلاعات موجود در سازمان ها به مرکز

G2O1: انعقاد حداقل یک تفاهم نامه در زمینه انجام پژوهش های حوزه SDH مشترک با سایر سازمان ها در سال

G2O1A1: اعلام آمادگی نماینده مرکز در جلسه کارگروه ساغ برای عقد تفاهم نامه پژوهشی بین مرکز و سازمان ها در سال 95

G2O1A2: ارسال فراخوان جهت انجام پژوهش مشترک در حوزه SDH به سازمان ها در سال 95

برنامه راهبردی مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت دانشگاه علوم پزشکی سمنان

G2O1A3: برگزاری جلسات مشترک با مسئولین سازمان ها به منظور انعقاد تفاهم

نامه تا پایان سال 95

G2O1A4: برگزاری یک کارگاه جذب گرنت با همکاری معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه

G2O2: جلب همکاری حداقل یک پژوهشگر سایر سازمان ها در انجام پژوهش مشترک در حوزه SDH در سال

G2O2A1: ارسال فراخوان به سازمان ها و دعوت از پژوهشگران جهت همکاری تا پایان شهریور 95

G2O2A2: فراخوان در سایت مرکز و دانشگاه و دعوت از پژوهشگران برای همکاری در انجام طرح پژوهشی در حوزه SDH تا پایان شهریور 95

G2O2A3: برگزاری حداقل یک نشست در سال با اعضای هیات علمی و دانشجویان رشته های علوم اجتماعی در استان به منظور تشویق آنان در اجرای پژوهش های مشترک

G3O1: آماده سازی مدارک لازم برای تصویب موافقت قطعی مرکز به معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت تا پایان سال 95

G3O1A1: برگزاری جلسه توجیهی کارشناسان مرکز و کارشناسان معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه در خصوص چگونگی آماده سازی مدارک لازم تا پایان شهریور 95

G3O1A2: آماده سازی مدارک توسط کارشناس مرکز و ارسال به معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه تا بهمن 95

G3O1A3: ارسال مدارک به معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع از طرف معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه تا پایان سال 95

G3O1A4: پیگیری در رفع اشکال احتمالی معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع و تصویب قطعی مرکز تا پایان سال 94

G3O2: طراحی و تصویب ساختار مرکز بر اساس مأموریت‌های محوله با همکاری

کارشناسان معاونت توسعه تا پایان سال 96

G3O2A1: طراحی اولیه ساختار مرکز با همکاری کارشناسان مرکز و معاونت تحقیقات و فناوری

دانشگاه تا پایان شهریور 96

G3O2A2: برگزاری حداقل دو جلسه کارشناسان مرکز با کارشناسان معاونت توسعه دانشگاه به

منظور طراحی نهایی ساختار مرکز در دانشگاه تا پایان سال 96

G3O2A3: پیگیری در تصویب ساختار مرکز در مراکز ذیصلاح کشوری تا پایان برنامه

G4O1: استخراج اولویت‌های پژوهشی SDH با مشارکت کارگروه ساغ در پایان هر سال

G4O1A1: برگزاری کارگاه استخراج اولویت‌های پژوهشی برای ذینفعان (کارشناسان داخلی و

کارشناسان سازمان‌های دیگر شرکت‌کننده در کارگروه ساغ) تا پایان سال 95

G4O1A2: اخذ اطلاعات موجود از سازمان‌ها و مقالات و اولویت‌بندی سالانه اولویت‌ها

G4O2: افزایش 20 درصدی سالانه طرح‌های تحقیقاتی بر اساس اولویت‌های پژوهشی

G4O2A1: برگزاری سالانه حداقل سه کارگاه در زمینه‌های پروپوزال‌نویسی، روش تحلیل داده

ها، چگونگی استخراج مقالات علمی از بانک‌های اطلاعاتی، ...

G4O2A2: بررسی طرح‌های پژوهشی ارائه شده حداکثر به مدت 15 روز از تاریخ ارسال در شورای

پژوهشی مرکز و اعلام تصمیم نهایی حداکثر به مدت یک ماه از تاریخ ارسال

G4O2A3: همکاری کارشناس مرکز با مجریان طرح‌های پژوهشی در برطرف کردن اشکالات مورد

نظر شورای پژوهشی

G4O3: افزایش 20 درصدی سالانه مقالات پژوهشی در مجلات ایندکس شده در اسکوپوس یا بالاتر

(بر مبنای تعریف معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع)

G4O3A1: برگزاری سالانه حداقل دو کارگاه در زمینه‌های مقاله‌نویسی، رفرنس‌نویسی، ...

G4O3A2: همکاری کارشناس مرکز در آماده‌سازی مقالات به نویسندگان مقاله

G4O3A3: همکاری کارشناس مرکز در ارسال مقالات به مجلات و پیگیری آن

G4O4 : به کاربست رساندن (استفاده از نتایج تحقیق در تصمیم سازی های استانی یا انجام مداخلات به منظور بهبود وضعیت) سالانه حداقل نتایج یک پژوهش حوزه SDH از انتهای سال 97

G4O4A1 : مکاتبه با دبیر کارگروه ساغ و درخواست عناوین پژوهشی مورد نیاز کارگروه ساغ تا ماه پایان خرداد ماه هر سال از طرف ریاست مرکز SDH

G4O4A2 : مشخص نمودن مجری و همکاران عناوین اخذ شده و نوشتن پروپوزال طرح ها تا پایان مهر ماه آن سال توسط شورای پژوهشی SDH

G4O4A3 : بررسی، رفع اشکال و تصویب پروپوزال ها تا پایان آبان ماه آن سال توسط شورای پژوهشی SDH

G4O4A4 : عقد قرارداد با مجری در معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه حداکثر یک ماه پس از تصویب